

Nordisk råds internasjonale strategi

*Vedtatt på Nordisk råds temasesjon i Reykjavík
15. mars 2023*

Innhold

Innledning	4
Sikkerhet i Norden og Nordens nærområde	5
Den regelbaserte verdensordenen og den nordiske modellen	7
Bærekraftig utvikling: Norden og globalt	9
Særlig prioriterte land, regioner og organisasjoner	10
Oppfølging og virkemidler	11
Om denne strategi	12

Denne publikasjonen finnes også som en webtilgjengelig online-versjon:
<https://pub.norden.org/politiknord2023-713>

Denne strategien tar utgangspunkt i Nordisk råds første internasjonale strategi (2018–2022). Strategien definerer rådets strategiske og langsiktige mål på det internasjonale feltet. Strategiens målsetninger styrer Nordisk råds internasjonale virksomhet. Nordisk råd har et tett samarbeid med en rekke internasjonale, regionale og nasjonale parlamentariske organisasjoner. I strategien inngår også målsetninger og rekommandasjoner til Nordisk ministerråd og de nordiske regjeringene. Det overordnede ansvaret for Nordisk råds internasjonale samarbeid og saker som berører utenriks-, sikkerhets- og forsvarspolitikker ligger hos presidiet.



Innledning

Verden er i stor endring. Norden eksisterer ikke isolert fra globale hendelser; disse påvirker i stor grad Norden og de nordiske landene. Globale utfordringer som klimaendringene og pandemier påvirker de nordiske landenes internasjonale handlingsrom. Rivaliseringen mellom stormaktene har økt i styrke over lengre tid. Russlands illegale invasjon av Ukraina i 2022 har utfordret den etablerte regelbaserte verdensordenen basert på respekt for internasjonale avtaler, tillit og felles spilleregler. Internasjonale relasjoner har med autoritære og nasjonalistiske regimer som Russland, og dessverre stadig flere andre land, blitt stadig mer uforutsigbare og ustabile. Internasjonalt samarbeid for å bekjempe felles trusler har lidd på grunn av den nye sikkerhetssituasjonen. Den globale utviklingen og gjennomføringen av bærekraftmålene har blitt vanskeligere. Fenomener som klimaendringene og kontroll over og nedrustning av masseødelegglesesvåpen er imidlertid like aktuelle som før.

Norden er geopolitisk et strategisk viktig område. Utviklinger i Østersjø-området, Arktis og Nord-Atlanteren er tett koblet til hverandre og til Norden. De nordiske landene har lenge arbeidet for å styrke en regelbasert verdensorden og internasjonale organisasjoner, bidratt til demokratisk utvikling og menneskers selvbestemmelsesrett samt stått opp for menneskerettigheter. Dette arbeidet er stadig viktigere og utgjør kjernen i Nordisk råds internasjonale strategi.

Nordisk råds målsetning er å være en internasjonalt kjent og respektert aktør med en internasjonal virksomhet som baserer seg på felles verdier, innbyggernes velferd og regionens sikkerhet. Norden bør i framtiden være verdens mest integrerte region, med beredskap til å handle og reagere sammen på internasjonale utfordringer. Når man samarbeider nordisk, er det mulig å oppnå resultater som de enkelte nordiske landene ikke ville fått til, og med bedre kostnadseffektivitet. I den nåværende situasjon er vi i Norden kanskje mer forent enn noensinne, og borgerne i Norden ønsker et enda tettere nordisk samarbeid. Nordiske løsninger er stadig mer etterspurt, og vi har alt å tjene på å stå enda mer samlet internasjonalt. I vårt internasjonale samarbeid skal vi dele våre erfaringer med den nordiske modellen og regionalt samarbeid, og vi skal aktivt lære av andre. Vi skal fortsatt arbeide for demokratiske verdier, fredsbygging og menneskerettigheter, og vi skal styrke kontakten med våre likesinnede partnere for en tryggere, bærekraftig og mer rettferdig og demokratisk verden.

Sikkerhet i Norden og Nordens nærområde

Russlands angrepskrig i Ukraina endret den europeiske sikkerhetsordenen fundamentalt. Finland og Sverige har som en konsekvens av russisk handling og den forverrede sikkerhetssituasjonen i Europa valgt å søke medlemskap i forsvarsalliansen NATO. Finsk og svensk NATO-medlemskap utgjør en ny situasjon med nye muligheter for det nordiske forsvars- og sikkerhetspolitiske samarbeidet.

Hybride trusler, cyberangrep, desinformasjon samt påvirkningsoperasjoner utgjør en alvorlig og økende utfordring i Norden og verden. De nordiske landene er som digitaliserte, åpne, demokratiske samfunn spesielt sårbare.

Koronapandemien illustrerte behovet for mer nordisk samarbeid innenfor beredskap. Nordisk råd har i sin samfunnssikkerhetsstrategi (2019) etterlyst en rekke tiltak for å forbedre det nordiske samarbeidet innenfor samfunnssikkerhet. For å fremme sikkerhet i Norden trengs det gode kontakter med andre aktører i regionen. Den nordiske modellen utgjør en grunnpilar også for samfunnstryggheten og sikkerheten. En stabil økonomi har en viktig rolle i å sikre dette.

Nordisk råd vil derfor:

- Fungere som et levende forum for parlamentarisk debatt om nordisk utenriks- og sikkerhetspolitikk og samfunnssikkerhet/totalforsvar. Vi skal bidra til å samle den utenriks- og sikkerhetspolitiske ekspertisen samt innhente erfaringer fra våre internasjonale samarbeidspartnere
- Styrke den parlamentariske dimensjonen i det nordiske forsvarssamarbeidet, blant annet gjennom de årlige rundebordsmøtene med NORDEFCO
- Fremme en diskusjon om Nordens rolle og posisjonering i forsvarsalliansen NATO, inkludert fokus på Nordens fredsskapende rolle og arbeid for menneskerettigheter
- At spørsmål om sikkerhet i Østersjøområdet, Arktis og Nord-Atlanteren står høyt på dagsordenen i det internasjonale samarbeidet og i dialogen med Baltisk forsamling og andre samarbeidspartnere
- Holde fast ved og arbeide for at Arktis og Nord-Atlanteren forblir et sikkerhetspolitisk lavspenningsområde, at det arktiske samarbeidet forblir konstruktivt, og at urfolks rettigheter respekteres
- At de nordiske landene styrker sitt utenriks-, forsvars- og sikkerhetspolitiske samarbeid, inkludert sivil beredskap som bidrar til den allmenne sikkerheten. Nordisk forsvarssamarbeid truer ingen, men bidrar til stabilitet og forutsigbarhet i regionen

- At de nordiske regjeringene vurderer om det er behov for en oppdatering av Helsingforsavtalen som er bedre tilpasset den nye utenriks- og sikkerhetspolitiske virkeligheten
- At de nordiske landene styrker sitt samarbeid om samfunnssikkerhet, totalforsvar og kritisk infrastruktur
- At de nordiske landene samarbeider effektivt i alle internasjonale organisasjoner og er klare for å gjøre en innsats for krisehåndtering ved behov
- Arbeide for at de nordiske landene tar samarbeidet om fossilfri og fornybar energi og energisikkerhet til et nytt nivå og utreder hvordan man videre kan integrere og fordype den nordiske energisikkerheten og den allmenne forsyningssikkerheten
- Arbeide for at det utarbeides en nordisk cybersikkerhetsstrategi
- At de nordiske landene i større grad utnytter potensialet som ligger i å markedsføre Norden som en samlet enhet internasjonalt. Bevisstheten om fordelene av nordisk samarbeid internasjonalt, samt fellesnordisk promotering, er ikke sterk nok hos de nordiske regjeringene
- At de nordiske regjeringene vurderer om det er behov for at Nordisk ministerråd i større grad understøtter de nordiske landenes samarbeid innenfor utenriks- og sikkerhetspolitikk, samfunnssikkerhet, beredskap og totalforsvar, for eksempel gjennom forskning og andre kapasiteter

Den regelbaserte verdensordenen og den nordiske modellen

De nordiske landenes internasjonale handlingsrom sikres best innenfor en regelbasert verdensorden. De nordiske landene bør gjøre det til sin fremste prioritet å engasjere seg i arbeidet for å forsvare og styrke en regelbasert verdensorden. De nordiske landene bør arbeide for å forhindre krig og konflikter og satse på fredsbevaring og støtte til sårbare områder.

Den nordiske velferdsmodellen vurderes generelt som noe av det viktigste de nordiske landene har oppnådd. De nordiske landene ligger i teten når det gjelder ulike velferds- og lykkeindikatorer. Det er tett koblet til at Norden er preget av en dyp respekt for demokrati, rettsstat, likeverd og menneskerettigheter. Disse verdiene er under sterkt press, og Norden kan gjøre en forskjell ved alltid å være en tydelig stemme som står opp for disse verdiene. Norden er også den regionen i verden som har lavest grad av korrupsjon og høyest grad av åpenhet og tillit. Dette er en viktig årsak til Nordens økonomiske suksess.

Nordisk råd vil derfor:

- Arbeide for at demokrati, rettsstat, likeverd og menneskerettigheter alltid står høyt på den internasjonale agendaen. Norden skal være i førerretet når det gjelder bekjempelse av ekstremisme, antidemokratiske holdninger, rasisme og alle andre former for hat og diskriminering – også på digitale plattformer
- Ha særlig fokus på rettighetsspørsmål knyttet til barn, kvinner^[1] og deres seksuelle og reproduktive helse og rettigheter, lgbtqi-tematikk, mennesker med nedsatte funksjonsevner og urfolk
- Arbeide for jenters og kvinners rett til selvbestemt abort
- Framheve ytrings- og pressefrihet og sivilsamfunnets rolle som forutsetning for vellykkede og demokratiske samfunn, og fremme tiltak som styrker den demokratiske samtalen borgerne imellom
- Kreve at de nordiske regjeringene forent og målbevisst arbeider for å styrke og reformere FN og andre multilaterale organisasjoner samt øke deres legitimitet og handlingsrom

1. Samtidig som man er bevisst på at innenfor noen områder er det gutter og menn som sakker akterut.

- Støtte demokratiske krefter i autoritære land og fortsette dialogen med representanter for den demokratiske opposisjonen i Russland og Belarus, herunder også fokus på frie medier
- Opprettholde og fremme gode forhold til likesinnede land, regioner og organisasjoner, for eksempel Baltisk forsamling, Vestnordisk råd, Østersjøparlamentarikerne (BSPC), Europaparlamentet, Beneluxparlamentet og Arktisk parlamentarikerkonferanse (CPAR) for å stå opp for disse grunnleggende rettighetene i fellesskap
- Fortsette det interparlamentariske arbeidet mellom utenriks- og EU-utvalgene i Norden samt det løpende arbeidet med å få nordiske synspunkter fremmet i EU-parlamentet, spesielt via nordiske medlemmer av EU-parlamentet
- Bygge videre på de transatlantiske relasjonene og samarbeidet med parlamentene i Storbritannia og Skottland, Tysklands forbundsdag og landdagen i Schleswig-Holstein
- Styrke de nordiske landenes profil innenfor fredsmekling og krisehåndtering
- Arbeide for at de økonomiske og samfunnsmessige fordelene av åpenhet og tillit gjøres mer kjent samt bidra til økt oppmerksomhet om de alvorlige samfunnsmessige konsekvensene av korrupsjon
- Bruke den nordiske samfunnsmodellen aktivt i promoteringen av Norden internasjonalt, og være en pådriver for at de nordiske regjeringene gjør det samme
- Arbeide for at flere nordiske ambassader/utenriksstasjoner samlokaliseres når det er hensiktsmessig. I tillegg til kostnadseffektivitet og stordriftsfordeler kan dette bidra til økt faglig samarbeid og en sterkere fellesnordisk identitet og synlighet

Bærekraftig utvikling: Norden og globalt

Bærekraftig utvikling betyr muligheten for menneskelig utvikling innenfor rammene av jordas bærekraft. Med bærekraftig utvikling menes utover den miljømessige dimensjonen også sosial bærekraft samt økonomisk bærekraft. Agenda 2030 er FNs handlingsplan med mål for omstilling til et bærekraftig samfunn. Disse målsetningene bør styre de nordiske landenes internasjonale virksomhet.

Norden ønsker å bli den mest bærekraftige regionen i verden. Vi har ressursene, kompetansen og teknologien til å vise vei i den grønne omstillingen på en bærekraftig måte med en realistisk tidsramme og fornuftige løsninger. Sammen skal vi på internasjonalt nivå gå i dialog om og fremme det globale ambisjonsnivået for å stanse tapet av biologisk mangfold og klimaendringer. Etter hvert som klimaendringene akselererer, øker både de sosiale, økonomiske og miljømessige utfordringene. Klimaendringene påvirker mat-, vann- og energiforsyninger, og bidrar til økt konkurranse om naturressurser, tap av levebrød, klimarelaterte katastrofer og stadig flere mennesker på flukt. Verdens fattigste rammes hardest, men også Nordens velferdssystemer og økonomier påvirkes av krisene.

Nordisk råd vil derfor:

- Arbeide for at de nordiske landene sammen inntar en proaktiv rolle i FN for å fremme bærekraftig utvikling og målsetningene i Agenda2030
- At de nordiske landene styrker samarbeidet om å etterleve Paris-avtalen, FN-avtalen om biologisk mangfold og kommende FN-avtale om plast
- Arbeide for en felles nordisk stemme i kampen mot global fattigdom og ulikhet ved å samarbeide tettere innenfor utviklingspolitikk og bistand – herunder også bistand til gjenoppbyggingen av Ukraina
- At beste praksis fra Norden kommer andre til gode, og at vi har en aktiv og søkende tilnærming for å lære av andre
- At nordiske land proaktivt fremmer den grønne omstillingen på en bærekraftig måte og akselererer utviklingen av ren og fornybar energi for slik å bidra til å bekjempe klimaendringene og forbedre forsyningssikkerheten
- At man fremmer nordiske særtrekk i dialogen med andre internasjonale aktører, blant annet skog- og havnæringen og arbeid mot antibiotikaresistens
- Ha særlig fokus på det arktiske området og bidra til å spre kunnskap om områdets sårbarhet for klimaendringene
- Ha en tett og konstruktiv dialog med Europaparlamentet om EUs energi- og klimapolitikk og kreve konkrete og bærekraftige løsninger

Særlig prioriterte land, regioner og organisasjoner

Nordisk råd vil i sitt internasjonale samarbeid særlig prioritere nærområdene, det vil si Østersjø-området, Arktis, Europa og våre naboer. Nordisk råd fremmer den internasjonale strategiens målsetninger i sine relasjoner med andre parlamentariske organisasjoner, hvorav de viktigste er Baltisk forsamling, BSPC, Europaparlamentet, CPAR, Vestnordisk råd og Benelux-parlamentet. Nordisk råd har inngått samarbeidsavtaler eller lignende med de nevnte parlamentariske forsamlingene. Ut over dem prioriterer Nordisk råd i sin internasjonale virksomhet en rekke andre regioner og aktører: Ukraina, Tyskland og Schleswig-Holstein, Storbritannia og Skottland, USA, Canada og den demokratiske opposisjonen i Russland og Belarus.

Oppfølging og virkemidler

Nordisk råd vil sette dagsorden og bidra til at strategien følges opp gjennom strategisk bruk av våre politiske redskaper, herunder rekommandasjoner til de nordiske regjeringene / Nordisk ministerråd, skriftlige spørsmål til de nordiske regjeringene og politisk dialog samt møter med nordiske ministre. Nordisk råd skal være en konstruktiv og aktiv deltaker i internasjonale fora. Konferanser, seminarer og rundebordsmøter, gjerne i samarbeid med våre internasjonale samarbeidspartnere, samt aktiv bruk av Nordisk råds kommunikasjonskanaler, spiller en viktig rolle. Nordisk råds samarbeid med Nordisk ministerråd, de nordiske regjeringene og de nordiske parlamentene, både på politisk og administrativt nivå, skal styrkes for å sikre god oppfølging og nordisk nytte. Strategien vil ved behov suppleres med konkrete handlingsplaner, og i årsberetningen skal det rapporteres om Nordisk råds årlige internasjonale virksomhet.

Om denne strategi

Nordisk råds internasjonale strategi

PolitikNord 2023:713

ISBN 978-92-893-7537-5 PDF

ISBN 978-92-893-7538-2 ONLINE

<http://dx.doi.org/10.6027/politiknord2023-713>

© Nordisk råd 2023

Foto: Norden.org

Publisert: Mars 2023

Det nordiske samarbeidet

Det nordiske samarbeidet er en av verdens mest omfattende regionale samarbeidsformer. Samarbeidet omfatter Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige samt Færøyene, Grønland og Åland.

Det nordiske samarbeidet er både politisk, økonomisk og kulturelt forankret, og er en viktig med-spiller i det europeiske og internasjonale samarbeidet. Det nordiske fellesskapet arbeider for et sterkt Norden i et sterkt Europa.

Det nordiske samarbeidet ønsker å styrke nordiske og regionale interesser og verdier i en global omverden. Felles verdier landene imellom bidrar til å styrke Nordens posisjon som en av verdens mest innovative og konkurransekraftige regioner.

Nordisk råd

Nordens Hus

Ved Stranden 18

DK-1061 København

www.norden.org

Les flere nordiske publikasjoner: www.norden.org/no/publikasjoner